

YOUTH PARTICIPATION

**"Participacija
mladih – više
od fraze?"**

Beograd / Podgorica /
Skopje / Zagreb /
Ljubljana /
.....
23. jul 2014.

MLADINSKI
SVI
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

SEGA
Coalition of youth organizations
www.sega.org.mk

Ovaj predlog praktične politike nastao je u okviru projekta Youth Participation – More Than a Catchword? koji je finansirala Evropska komisija kroz program Youth in Action, a koji je imao za cilj da osnaži kapacitet omladinskih organizacija iz regiona Balkana (Crna Gora, Hrvatska, Makedonija, Slovenija i Srbija) za aktivno učešće u procesu pripreme i praćenju kreiranja nacionalnih izveštaja o sprovođenju Evropske strategije za mlade kroz 9-odnevnu obuku održanu tokom maja i juna 2014. godine u Beogradu. Projekat sprovodi Zapadnobalkanski institut WEBIN u partnerstvu sa Krovnim organizacijom mlađih Srbije, Omladinskim savetom Slovenije, Mrežom mlađih Hrvatske.

Koalicijom omladinskih organizacija – SEGA iz Makedonije i Centrom za građansko obrazovanje iz Crne Gore.

Rezime

Omladinska participacija je ključni princip omladinskog razvoja i jedna od najčešće korišćenih fraza. Ona je važna jer mlađi aktivno učestvuju u oblikovanju sopstvenog razvoja, kroz participaciju stiču životne veštine i razvijaju građansku svest dok lokalne zajednice kreiraju bolje mogućnosti i mere podrške za mlađe. Podaci o participaciji mlađih u EU kao i u zemljama regiona pokazuju da je omladinska participacija na vrlo niskom nivou i da su ključni uzroci nedostak motiva i mogućnosti, slabo razvijena svest o mogućnostima i nedovoljna informisanost kao i nedostatak suštinskog partnerstva sa odraslima i donosiocima odluka. Postojeći regulatorni okvir ističe važnost

omladinske participacije u svim zemalja regiona i u EU i nastoji da je dalje podstiče. 2015. godine EU će objaviti Evropski izveštaj o mlađima za period od 2012-2015. godine. U pripremi ovog dokumenta učestvovaće i Slovenija, Hrvatska i Crna Gora i po prvi put Srbija i Makedonija. Evropski omladinski izveštaj treba da predstavi napredak zemalja članica EU i zemalja kandidatkinja za članstvo u sprovođenju Evropske i nacionalnih strategija za mlađe. Drugim rečima, ovaj izveštaj će prikazati napredak zemalja u unapređivanju položaja mlađih u 8 oblasti koje izveštaj prati. Kako bi se osigurao objektivan i nepristrasan pristup zasnovan na podacima, neophodno je uključiti i

mlade kao ravnopravne učesnike u proces pripreme Nacionalnih izveštaja o mlađima. Cilj ovog predloga praktične politike jeste da zagovara kod donosioca odluka u zemljama regiona, uključivanje mlađih i njihovih organizacija u proces pripreme Nacionalnih izveštaja o mlađima u Srbiji, Hrvatskoj, Sloveniji, Makedoniji i Crnoj Gori 2015 godine.

UVOD

.....

Radi poboljšanja sveukupne pozicije mladih u političkom i društvenom sistemu, krovne organizacije mladih, njihove članice i zainteresovani akteri iz zemalja regiona, okupljeni u projektu "Youth Participation – More Than a Catchword?", prepoznale su značaj uključivanja mladih u pripremu Nacionalnih izveštaja o mladima 2015. godine, te stoga izražavaju želju za uključivanjem u ovaj proces na ravnopravnom nivou i uz partnerstvo mladih i odraslih i predstavnika vladinog i nevladinog sektora, te kreiranju politika utemeljenih na realnom stanju i potrebama mladih.

U prethodnom ciklusu pripreme Evropskog izveštaja o mladima 2012. godine, od zemalja

učesnica YOUPA projekta samo su Slovenija (kao članica EU), Hrvatska i Crna Gora (kao zemlje kandidatkinje za članstvo u EU) učestvovale u ovom procesu. Srbija i Makedonija će 2015. godine prvi put učestvovati u pripremi Evropskog izveštaja o mladima objavljujući Nacionalni izveštaj o mladima.

Cilj ovog predloga praktične politike jeste da zagovara kod donosioca odluka u zemljama regionala, uključivanje mladih i njihovih organizacija u proces pripreme Nacionalnih izveštaja o mladima u Srbiji, Hrvatskoj, Sloveniji, Makedoniji i Crnoj Gori 2015 godine.

Zašto omladinska participacija?

.....

Participacija je fundamentalno ljudsko pravo i predstavlja jedan od vodećih principa Universalne deklaracije o ljudskim pravima¹. Omladinska participacija je ključni princip omladinskog razvoja i jedna od najčešće korišćenih fraza. Termini slični omladinskoj participaciji koji su često u upotrebi jesu: glas mladih, uključivanje mladih, učešće mladih i mlađi u procesima donošenja odluka.

Mladi nisu samo pasivni primaoci spoljnih uticaja; naprotiv, oni aktivno učestvuju u oblikovanju sopstvenog razvoja kroz interakciju sa okruženjem i korišćenjem prilika koje im se u okruženju ukazuju. Kroz aktivnu participaciju, mlađi ljudi

stiču životne veštine, razvijaju građansku svest i svest o ljudskim pravima dok lokalne zajednice mogu da kreiraju i ponude bolje usluge, mogućnosti i podršku mladim ljudima da bi nastavili da se razvijaju na zdrav način. Participacija osnažuje mlađe ljudе da budu nosioci sopstvenog razvoja i razvoja svojih zajedница i da preduzimaju pozitivnu građansku akciju i doprinose pozitivnim promenama u društvu. Participacija mladih se odvija u partnerstvu mladih i odraslih ljudi koje je strukturirano tako da obe grupe (i mlađi i odrasli) podjednako doprinose, podučavaju jedni druge i uče jedni od drugih. Ovaj concept je poznat pod nazivom ko-menadžment.

¹ Article "What is Youth Engagement, Really?", www.actforyouth.net/youth_development/engagement

Na kom nivou je sada omladinska participacija?

Analiza različitih istraživanja o participaciji mladih koja su rađena u EU i u zemljama regionala za potrebe izrade strateških dokumenata za mlađe, pokazuju da participaciju mladih karakteriše nedostatak kulture aktivne participacije u društvenim procesima i nedostatak pravih alternativa. Evropski izveštaj o mlađima iz 2012. godine navodi i zaključak iz studije² koju je iste godine objavila Evropska komisija, koji govori da mlađim ljudima u Evropi nedostaju atraktivne alternative među etabliranim političkim opcijama, kao i da mlađi osećaju da njihovo mišljenje nije dovoljno zastupljeno u političkom životu.

Podaci iz Nacionalne strategije za mlađe u Srbiji navode da većina mlađih sebe vidi kao zainteresovane i sposobne za rešavanje problema, ali samo jedna trećina mlađih je barem jednom uzela učešće u akciji kojoj je rešavan neki lokalni problem. Većina mlađih (preko 90%) nije član/ica nijedne političke stranke, udruženja građana, hobističke organizacije kulturno-umetničkog društva ili verske organizacije. Iz navedenih podataka zaključuje se da kultura aktivnog učešća mlađih u društvenim procesima nije dovoljno razvijena.

Podaci iz Slovenije³ pokazuju da je omladinska participacija u ovoj zemlji u poređenju sa

drugim EU zemljama veoma slaba, da mlađi u Sloveniji manje učestvuju u političkim procesima i da imaju izrazito negativan stav prema političkoj reprezentaciji. Učešće u civilnom sektoru i volonterskim organizacijama je takođe zanemarljivo. Uzroci ovakvog stanja su: nedostatak motivacije, odbojnost prema ideološkim obrascima, nedovoljno uzimanje u obzir mišljenja mlađih, neinformisanost mlađih o mogućnostima za učešće u donošenju odluka, nedovoljno razumevanje odraslih o značaju učešća mlađih i omladinskih organizacija u procesima donošenja odluka, i sl.

Istraživanja iz Makedonije⁴ govore da mlađi u ovoj zemlji "skoro uopšte ne učestvuju u donošenju odluka kako na lokalnom tako i na nacionalnom nivou". Mlađi nisu ni upoznati sa pravima ni sa mehanizmima koji omogućavaju učešće u donošenju odluka koje ih se tiču. Kaže se da ni nadležne institucije ne znaju mnogo više o ovome od mlađih. Istovremeno poverenje mlađih u srednjoškolske i studentske organizacije je izuzetno nisko i mlađi ih ne smatraju svojim predstavnicima.

Prema opisu stanja u Nacionalnom planu akcije za mlađe, "⁵ mlađi u Crnoj Gori nisu motivisani da se aktivno uključe u život društva, nisu

organizovani i nemaju dovoljno poverenja u društveno-političke institucije. S druge strane, društvo nema dovoljno poverenja u mlađe ljude". Ovo se obrazlaže time što mlađi smatraju da ne mogu mnogo da utiču na promene, zatim neinformisanošću, ali i sporim procedurama uključivanja i prihvatanja mlađih kao ravнопravnih učesnika u životu društva.

Iskustva iz Hrvatske govore isto. Participacija mlađih u donošenju odluka je pre improvizovana nego što se može govoriti o suštinskoj participaciji.

Da bi participacija mlađih bila unapređena,

neophodno je osnažiti partnerski odnos lokalnih, regionalnih, nacionalnih i EU nivoa vlasti s mlađima i njihovo prepoznavanje kao značajnog partnera u sprovođenju i nadgledanju odnosno izveštavanju o politikama koje se tiču mlađih.

²"Youth Participation in Democratic Life"

³Omladinski savet Slovenije, 2011. Predlog praktične politike: omladinska participacija, str. 11.

⁴Koalicija omladinskih organizacija SEGA, 2010. Analiza: potrebe mlađih i omladinsko organizovanje u Republici Makedoniji, str. 6.

⁵Vlada Republike Crne Gore, 2006. Nacionalni plan akcije za mlađe, str. 26.

U kojoj meri regulatorni okvir podstiče participaciju mladih?

Postojeći regulatorni okvir nedvosmisleno ističe važnost omladinske participacije za ostvarivanje postavljenih ciljeva u oblasti omladinske politike, kako na nivou EU tako i na nivou zemalja regiona.

U SLOVENIJI...

U Sloveniji je pitanje omladinske participacije i zakonski regulisano. Naime u Zakonu o omladinskim savetima, u delu Nadležnosti i aktivnosti, definisana je nadležnost Nacionalnog omladinskog saveta (Mladinski svet Slovenije) da "obezbeđuje učešće mladih u usvajanju statutarnih i drugih propisa koji imaju uticaj na život i rad mladih ljudi." U istom delu se navodi i obaveza Vlade, ministarstava, drugih nacionalnih tela i organa lokalne uprave da informišu Nacionalni odnosno lokalne savete o regulativi koju pripremaju a koja će imati uticaj na život i rad mladih.

Zakon o javnom interesu u omladinskom sektoru u uvodnim odredbama navodi da je jedan od

principa zakona i učešće nevladinih organizacija u upravljanju javnim poslovima. U članu u kojem se pojašjava značenje pojmove, omladinska politika je definisana kao "harmozinovan set mera različitih sektorskih politika koje za cilj imaju da promovišu i facilitiraju integraciju mladih u ekonomski kulturni i politički život zajednice i odgovarajući mehanizmi podrške za razvoj omladinskog rada i rad omladinskih organizacija, koji se sprovodi u saradnji sa autonomnim i demokratskim predstavnicima omladinskih organizacija, profesionalnih i drugih organizacija". Jedna od oblasti omladinskog sektora definisana zakonom je "participacija mladih u upravljanju javnim poslovi-

U HRVATSKOJ ...

U Hrvatskoj postoji nekoliko regulatornih dokumenata koji ističu važnost omladinske participacije. Zakon o savjetima mladih kao cilj ističe "sudjelovanje mladih u odlučivanju o upravljanju javnim poslovima od interesa i značaja za mlade, aktivno uključivanje mladih u javni život te informiranje i savjetovanje mladih u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave". Zakon navodi da predstavnici tела jedinica lokalne i regionalne samouprave osnivaju savete mladih uvažavajući načela nediskriminacije, partnerstva, saradnje i aktivnog sudjelovanja mladih⁶, i propisuje da su jedinice lokalne i regionalne samouprave dužne, u okviru raspoloživih sredstava, osigurati saveti-

ma mladih "sudjelovanje u radu predstavničkog tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave davanjem mišljenja, prijedloga i preporuka o pitanjima i temama od interesa za mlade".⁷

Hrvatski Nacionalni program djelovanja za mlade iz 2002. godine među strateškim ciljevima navodi "uključiti što veći broj mladih u procese odlučivanja, naročito o potrebama i problemima mladih" i "izgraditi konstruktivan i partnerski odnos s nevladim udrugama mladih i za mlade te jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u postizanju ciljeva na dobrobit mladih". Ovaj dokument navodi da

ma". Zakon utvrđuje Nacionalni program za mlade kao mehanizam za ostvarivanje javnog interesa u omladinskom sektoru. Nacionalni program za mlade je definisan kao: "fundamentalni programski dokument koji u skladu sa zakonom, definiše prioritete i mere koje su od javnog interesa za omladinski sektor". Nacionalni program za mlade izrađuje ministarstvo nadležno za mlade u saradnji sa omladinskim organizacijama. Kao jedan od instrumenata ostvarivanja javnog interesa u omladinskom sektoru navodi se i strukturirani dijalog koji je definisan kao "otvoren, transparentan, dugoročan, kontinuiran i sistemski dijalog između mladih i držaoca vlasti na nacionalnom i lokalnom nivou u omladinskom sektoru.

mlade u Hrvatskoj odlikuje minimalni društveni i politički utjecaj, pa i onda kada se radi o problemima koji se prvenstveno tiču njihove generacije a u delu sa preporukama definije 4 preporuke na koji način konkretno unaprediti omladinsku participaciju.

⁶Vlada Republike Hrvatske, 2007, Zakon o savjetima mladih, član 5. stav 1.

⁷Vlada Republike Hrvatske, 2007, Zakon o savjetima mladih, član 5. stav 2.

U MAKEDONIJI ...

U Makedoniji, Nacionalna strategija za mlade u Makedoniji u oblasti omladinske participacije definiše sledeći dugoročni cilj: aktivno učešće mladih u društvenim procesima od opšteg i javnog interesa i procesima donošenja odluka. Među specifičnim ciljevima navode se sledeći: podstaknuti aktivno uključivanje mladih; odstraniti sve prepreke (administrativne, generacijske, zakonske i sl.) za aktivnu participaciju mladih u javnom životu; ustanoviti kanale za omladinsku participaciju na lokalnom i nacionalnom nivou; promovisati pravo mladih na udruživanje;

U CRNOJ GORI...

U Crnoj Gori, Nacionalni plan akcije za mlade vrlo precizno i ambiciozno definiše ciljeve poboljšanja omladinske participacije u toj zemlji. U ovom dokumentu, u oblasti učešće u životu društva, navode se brojni ciljani indikatori poboljšanja participacije mladih među kojima i: povećati broj i unaprijediti načine učešća mladih u procesima odlučivanja; učešće mladih u razvoju i implementaciji drugih politika (strategija, zakona...); uticati na promjenu svijesti o važnosti aktivnog uključivanja mladih; uticati na otvaranje političkog prostora za uključivanje mladih; povećanje broja i raznovrsnosti mehanizama za uključivanje mladih u procese odlučivanja; veći nivo zadovol-

jstva mladih mogućnostima za uključivanje; veći procenat učešća mladih u procesu odlučivanja na lokalnom nivou i državnom nivou; pozitivna procjena značaja i stepena uključenosti mladih od strane građana i predstavnika Vlade i NVO-a; povećanje broja i kvaliteta uspješno realizovanih programa koji se odnose na promjenu svijesti o važnosti aktivnog uključivanja mladih; veći nivo zadovoljstva mladih mogućnostima uključivanja mladih u politiku.

Radna verzija Zakona o mladima u Crnoj Gori kao jedan od specifičnih ciljeva navodi "stvaranje uslova za podršku mladima u organizovanju, društvenom djelovanju, učešću u donošenju

U Srbiji je participacija mladih jedan od ciljeva Nacionalne strategije za mlade za period od 2007-2013. godine. Jedan od vodećih principa strategije je aktivna participacija mladih u procesima donošenja odluka kao i u aktivnostiima koje doprinose izgradnji boljeg društva. "Podsticati mlade da aktivno učestvuju u društvu" je prvi opšti cilje naveden u strategiji. Među specifičnim ciljevima navedeni su i sledeći: motivisati, obrazovati i podržavati mlade da aktivno učestvuju u društvu; unapređivati kvalitet i ravnomernu rasprostranjenost programa koji doprinose aktivnjem učešću mladih u društvu; povećati učešće mladih žena na najvišim mestima donošenja odluka;

U SRBIJI...

razvijati saardnju mladih i obezbeđivati uslove za učašće u donošenju odluka kroz održiv institucionalni okvir a na osnovu potreba mladih i u partnerstvu sa mladima; usvojiti koncept zajedničkog upravljanja procesima i odlukama kao osnove za saradnju lokalnih i republičkih organa sa mladima;

Zakon o mladima iz 2011. godine među načelima navodi i načelo aktivnog učešća mladih: "Svi, a posebno subjekti omladinske politike, obezbeđuju podsticajno okruženje i daju aktivnu podršku u realizaciji omladinskih aktivnosti mladih, preduzimanju inicijative i njihovom smislenom uključivanju u procese donošenja i sprovodenja

odлуka koje doprinose ličnom i društvenom razvoju, a na osnovu pune obaveštenosti mladih".

Participacija i izveštavanje o Evropskoj strategiji o mladima

.....

Evropsku strategiju za mladeusvojio je 2009. godine Svet EU ministara zaduženih za omladinu za period od 2010-2018. godine kao evropski okvir omladinske politike za narednu dekadu. Strategija ima 3 sveobuhvatna i međuzavisna cilja: 1) kreirati više mogućnosti za mlade u obrazovanju i zapošljavanju; 2) unaprediti dostupnost i participaciju mlađih u zajednici; 3) promovisati međusobnu solidarnost između zajednice i mlađih;

Evropska strategija za mlade nastoji da osnaže mlađe da učestvuju u demokratskim procesima i u društvu. Ovo nastojanje se ostvaruje kroz: a) razvoj mehanizama za uključivanje u dijalog sa

mladima i facilitiranje njihove participacije u oblikovanju nacionalnih politika; b) podršku omladinskim organizacijama, uključujući i lokalne i načonalne omladinske savete; c) promociju participacije manje zastupljenih grupa mlađih u politici, omladinskim organizacijama i organizacijama civilnog društva; d) osiguravanje "sticanja znanje kako se participira" od najranijeg perioda života;

Evropski izveštaj o mlađimaza trogodišnji period je mehanizam praćenja ostvarivanja napretka zemalja članica EU i kandidatkinja za članstvo u EU u sprovođenju Evropske strategije za mlade. Ovaj dokument zasniva se na podacima iz Nacionalnih izveštaja o mlađima koje u pripremi Evropskog izveštaja sve zemlje članice i zemlje kandidatkinje za EU pripremaju i dostavljaju nadležnom direktoratu pri Evropskoj komisiji. Procesom izrade Nacionalnog izveštaja o mlađima rukovodi nacionalno telo zaduženo za mlađe. U procesu pripreme Nacionalnog izveštaja o mlađima učestvuju svi relevantni akteri od državnih i regionalnih institucija do civilnog društva, organizacija mlađih i za mlađe.

Osam oblasti kroz koje se prati napredak u poboljšanju položaja mlađih u evropskim zemljama jesu: 1) obrazovanje i obuka; 2) zapošljavanje i preduzetništvo; 3) zdravlje i dobrobit; 4) omladinska participacija; 5) volonterske aktivnosti; 6) socijalna inkluzija; 7) mlađi i svet; 8) kreativnost i kultura;

Politika zasnovana na podacima jedan je od ključnih principa na kojima se zasniva Evropski izveštaj o mlađima. On rezultat je proizvod ukrštanja brojnih podataka i istraživanja. Zbog toga je uključivanje mlađih u pisanje Nacionalnih izveštaja o mlađima neophodno jer se na taj način osigurava kvalitet, relevantnost i efektiv-

nost politike za mlađe kao javne politike. Učestvovanje mlađih u oblikovanju, sprovođenju i evaluaciji politike za mlađe doprinosi povećanju poverenja u krajnji rezultat, u institucije koje određenu politiku donose i sprovode, a omogućava stvarni uvid u stanje u kojem se mlađi nalaze te njihove stvarne potrebe.

Organizacije učesnice YOUPA projekta⁹ veruju da je važno omogućiti mlađim ljudima da učestvuju u pripremi Nacionalnog izveštaja o mlađima kao ravnopravni partneri kako bi se obezbedila objektivna procena položaja mlađih u pomenutim oblastima koja će biti odraz realnog stanja i podataka prikupljenih direktno od ciljne grupe.

Zaključci i preporuke

.....

Za vlade u zemljama regionala:

1.

Omogućiti široku participativnost u procesu: Nacionalni izveštaj o mladima treba da odražava napredak u sprovodenju strategija za mlađe koje doprinose unapređivanju položaja mladih u osam oblasti. Stoga je neophodno da u pročenjivani ovog napretka u okviru pripreme Nacionalnog izveštaja o mladima učešće uzmu svi zainteresovani akteri a naročito mladi, omladinske organizacije i organizacije za mlađe. Na taj način će se postići objektivna slika zasnovana na podacima koji su prikupljeni direktno od ciljne grupe.

2.

Omogućiti participaciju u svim ciklusima i fazama procesa: neophodno je uključiti zainteresovane strane u sve cikluse i faze pripreme izveštaja: od koncipiranja procesa, do istraživanja i ispitivanja stanja, prikupljanja podataka i njihove interpretacije, učešća u radnim grupama i timovima pa sve do organizovanja širokog konsultativnog procesa i usvajanja finalnog teksta izveštaja.

3.

Proces bazirati na principu ko-menadžmenta: kvalitet i objektivan ton u izveštaju postići će se kroz proces koji se bazira na principima ko-menadžmenta. Neophodno je da izveštaj bude proizvod partnerskog odnosa između mladih i odraslih koji će na jednakim osnovama učestrovati u svih aktivnostima i odlukama u procesu pripreme Nacionalnog izveštaja o mladima.

4.

Obezbediti punu transparentnost i javnost u procesu pripreme Nacionalnog omladinskog izveštaja.

Zaključci i preporuke

.....

Za omladinske organizacije i organizacije za mlade:

1.

Edukovati i informisati mlade o procesu: kako bi se obezbedila participacija svih zainteresovanih mladih u procesu pripreme izveštaja, od lokalnog do nacionalnog nivoa (pristup "odozdo ka gore") neophodno je mlade na lokalnom i regionalnom nivou edukovati i informisati o procesu pripreme izveštaja kako bi se omogućilo da mladi u potpunosti iskoriste mogućnost učešća u ovom procesu.

2.

Formirati regionalni tim za praćenje aktivnosti koje se na nacionalnim nivoima sprovode u cilju izrade izveštaja za period 2012 - 2015. godine. Tim bi činili delegirani predstavnici nacionalnih krovnih organizacija mladih. Na ovaj način omogućila bi se kontinuirana saradnja i praćenje uključivanja mladih u tok procesa izveštavanja, razmena informacija i dobrih praksi.

3.

Formirati na nacionalnom nivou, radne grupe za praćenje ostvarivanja indikatora u specifičnim oblastima definisanim Evropskom strategijom za mlade (obrazovanje, zapošljavanje, preduzetništvo, zdravlje, itd.). Radne grupe bi trebalo da ostvare saradnju sa svim relevantnim akterima iz date oblasti na nacionalnom nivou kako bi na taj način: a) došli do kvalitetnih, tačnih i relevantnih ulaznih informacija neophodnih za pisanje izveštaja; b) podsticali intersektorsku saradnju; c) istakli značaj integrisanja omladinske politike u sve

4.

Krovne organizacije mladih da kod svojih članica podstiču uključivanje pripadnika manjinskih i ranjivih grupa tokom celog procesa pripreme i pisanja delova izveštaja, te njihovo uključivanje u radne grupe za praćenje ostvarivanja indikatora u specifičnim oblastima definisanim Evropskom strategijom za mlade.

sfere društva i sve politike od interesa za mlade. Ovako formirane radne grupe bi izveštavale delegiranog predstavnika u regionalnom timu o napretku u specifičnim oblastima/politikama koje se prate. Moguće je i transnacionalno povezivanje konkretnih, tematskih radnih grupa radi razmene informacija, novih saznanja i dobrih praksi u regionu u odnosu na praćenu politiku od interesa za mlade.

5.

Lobirati kod nacionalnih krovnih organizacija ostalih zemalja regiona - BiH, Turske i Albanije - za njihovo aktivno uključivanje u proces pripreme i pisanja izveštaja za period 2015 - 2018. godine čime bi se dalje podsticala evropska saradnja u omladinskoj politici i među omladinskim organizacijama na zapadnom Balkanu, kao i jačanje kapaciteta omladinskih organizacija i razmene iskustava i dobrih praksi unutar sektora.

Korišćeni izvori

- Article "What is Youth Engagement, Really?", www.actforyouth.net/youth_development/engagement
- ec.europa.eu/youth/policy/youth_strategy/index_en.htm
- European Commission 2009, European Youth Strategy 2010–2018
- European Commission 2012, European Youth Report 2012
- Vlada Republike Crne Gore, 2006, Nacionalni plan akcije za mlade (2006–2010)

- Vlada Republike Crne Gore, 2014, Radna verzija Zakona o mladima
- Vlada Republike Hrvatske, 2002, Nacionalni program djelovanja za mlade
- Vlada Republike Hrvatske, 2007, Zakon o savjetima mladih
- Vlada Republike Makedonije, 2005, Nacionalna strategija za mladi na Republika Makedonija
- Vlada Republike Slovenije, 2010, Zakon o javnom interesu u omladinskom sektoru

- Vlada Republike Slovenije, 2010, Zakon o omladinskim savetima
- Vlada Republike Srbije, 2007, Nacionalna strategija za mlade za period od 2007–2013 godine
- Vlada Republike Srbije, 2011, Zakon o mladima
- "Youth Participation", www.un.org/esa/soc-dev/documents/youth/-fact-sheets/youth-participation.pdf
- YOUPA 2014 training materials